

Ritva Käyhkön valtuustoaloite Savonlinnan liittymisestä Luontoviisaat kunnat -verkostoon

RAKYL 24.05.2023 § 72
388/01.04.00.02/2023

Valmistelija

Ympäristösuunnittelija Heidi Käyhkö, puh. 044 417 4687,
heidi.kayhko@savonlinna.fi

Selostus

Ritva Käyhkö (vihr.) on tehnyt 27.3.2023 valtuustoaloitteen Savonlinnan liittymisestä Luontoviisaat kunnat –verkostoon. Aloitteen on allekirjoittanut 21 valtuutettua. Valtuustoaloite on esityslistaliitteenä A.

Vuonna 2023 perustetun Suomen ympäristökeskuksen ja Kuntaliiton koordinoiman **verkoston tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuutta ja tehostaa kuntien luontokadon hillintätoimia**. Verkostoon liittyminen edellyttää kaupunginvaltuuston, -hallituksen tai muun vastaavaa toimivaltaa käyttävän tahon päätöstä verkoston kriteereihin sitoutumisesta. Kunnalla on neljä vuotta aikaa täyttää verkoston kriteerit jäseneksi hyväksymisen jälkeen.

Kriteerinä ovat mm.:

- Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen sitoutuminen strategiatasolla, monimuotoisuutta edistävien investointien kirjaaminen talousarvioon, toimintaohjelman laatiminen sekä ohjelman etenemisen seuranta ja raportointi
- Monimuotoisuuskäytännön huomioon ottaminen kaikessa merkittävässä päätöksenteossa
- Poikkitoimialaisen luonnon monimuotoisuutta edistävän työryhmän perustaminen
- Verkoston kahdesti vuodessa kokoontuvan johtoryhmän jäsenen sekä kaupungin, ympäristökeskuksen ja Kuntaliiton välisenä tiedonvälittäjänä toimivan yhteyshenkilön nimeäminen
- Kaupungin omistamien maa- ja vesialueiden arvokkaiden luontokohteiden kartoittaminen ja kohteiden vienti tietojärjestelmiin
- Luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen kaupungin omistamien metsien sekä hallinnoimien viher-, virkistys- ja vesialueiden hoitokäytännöissä
- Henkilöstön, päättäjien, kuntalaisten ja yritysten tietoisuuden lisääminen luonnon monimuotoisuudesta sekä osallistaminen toimintaohjelman suunnitteluun ja toteutukseen.

Liittymisen kriteerit ovat kokonaisuudessaan esityslistaliitteenä B.

Lisätietoja Luontoviisaat kunnat -verkostosta: <https://luontokunnat.fi/fi-FI/Luontokunnat>

Savonlinnan luonnon tila on tällä hetkellä etenkin vahvasti kasvaviin kuntiin verrattuna hyvä, mutta samat tulevaisuuden uhkakuvat koskevat myös Savonlinnaa. Joidenkin vesistöjen - myös kirkasvetisyydestään tunnetun Puruveden ekologinen - tila on heikentynyt. Vieraslajit valtaavat elinympäristöä kotimaisilta lajeilta, mm. jättipalsami-, jättiputki-, lupiini- ja kurttureusuesiintymiä on paljon torjuntatoimista huolimatta, ja supi-, minkki- ja espanjansiruetanakannat vahvistuvat maassamme. Perinnebiotoopit

ovat aikojen saatossa vähentyneet. Tehostuneet maa- ja metsätalous muokkaavat ympäristöä. Ilmastonmuutoksen tulevat vaikutukset ovat osittain arvaamattomia. Pitkällä aikavälillä ilmastonmuutos aiheuttaa ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeiden muutoksia, joiden seurauksena tapahtuu muutoksia myös eläin- ja kasvilajistoissa ja luonnon monimuotoisuudessa.

EU:n biodiversiteettistrategialla pyritään estämään ekosysteemien rappeutumista. Strategian tavoitteena on, että Euroopan biologinen monimuotoisuus vahvistuu vuoteen 2030 mennessä. Suomen perustuslain mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Uudistuneella luonnonsuojelulalla pyritään turvaamaan Suomen luontoa ja sen monimuotoisuutta entistä paremmin. Luonnonsuojelulakiin on otettu mm. ekologinen kompensatio, jossa ihmisen toiminnasta luonnon monimuotoisuudelle aiheutunut haitta hyvitetään lisäämällä luonnon monimuotoisuutta toisaalla.

Savonlinna on mukana valtakunnallisessa Helmi -elinympäristöohjelmassa 2021 – 2030, jolla pyritään vahvistamaan luonnon monimuotoisuutta mm. soiden suojelun ja ennallistamisen, lintuvesien ja kosteikkojen kunnostamisen sekä perinnebiotooppien hoidon avulla.

Metsien käytössä tulee Etelä-Savon metsäohjelman 2021–2025 mukaan huolehtia taloudellisen kestävyyslisäksi ekologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta kestävydestä sekä vaalia metsäluonnon monimuotoisuutta. Hyvin hoidetut ja monimuotoiset metsät ovat myös maakuntastrategian yksi päätavoite.

METSO -ohjelman (2008 – 2025) tavoitteena on lisätä Etelä-Savon pysyvästi suojeltua metsäpinta-alaa 6 418 hehtaarilla. Savonlinnan kaupunki on Itä-Savon luonnonsuojeluyhdistyksen aloitteesta ja Etelä-Savon ELY-keskuksen esityksestä perustanut vuonna 2021 luonnonsuojelualueet Harakkasaloon, Talvisaloon ja Miekkoniemelle. Alueilla esiintyy mm. runsaslahopuustoisia kangasmetsiä, lehtoja, monimuotoisuudelle merkittäviä soita, vesistöjen lähimetsiä ja metsäisiä kallioita sekä jyrkäniteitä. Lajisto on alueilla monipuolista, myös harvinaista ja vaateliasta lajistoa esiintyy.

Savonlinnan kaupungin metsästrategiaa valmistellaan parhaillaan kestävän käytön näkökulmasta luonnon monimuotoisuus ja riittävät hiilinielut huomioiden.

Savonlinna on maailmanlaajuisesti tunnettu puhtaista vesistään ja erityisesti saimaannorpan elinympäristönä. Saimaan norppasaaristo on ehdolla Unescon maailmanperintökohteeksi. Maailmanperintökomitean arvioidaan päättävän hyväksynnästä vuonna 2024. Puhtaat vesistöt ovat luontoarvo ja imagotekijä, jotka eivät säily itsestään. Maalta vesiin päätyvien epäpuhtauksien vähentäminen on ensiarvoisen tärkeää vesiensuojelussa. Mm. malmikaivostoiminta voi aiheuttaa merkittävän vesistön pilaantumisriskin. Kaivoshankkeilla ei saa vaarantaa luontoarvoja eikä Savonlinnan kansallisesti merkittäviä puhtaan pintaveden varantoja siitäkään syystä, että Savonlinnan Veden vedenhankinta perustuu suurelta osin Saimaan Haapavedestä otettavaan pintaveteen pitkälle tulevaisuuteen.

Luontopääomaan tulisi suhtautua kuten muuhunkin pääomaan ja tunnistaa myös sen taloudellinen arvo. Puhdas luonto on Savonlinnan elinehto ja sen merkitys kaupungin vetovoimalle ja imagolle valtava. Monimuotoisen luonnon säilyminen myös taajamissa on asukkaiden viihtyvyyden ja

terveyden kannalta merkittävä tekijä. Virkistyskäyttömahdollisuuksien kasvattaminen ja luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen lisää kaupungin ekologista elinvoimaa. Viherinfra myös jäähdyttää kaupunkia lämpötilan noustessa ja vähentää hulevesivaluntaa vesistöön. Luonnossa oleskelu tuottaa mielihyvää ja laskee tutkitusti stressitasoja sekä parantaa vastustuskykyä. Laajempaa merkitystä monimuotoisuudella on raaka-aineturvan, omavaraisuuden ja kansanterveyden kannalta. Välttämättä aina ei tulla ajatelleeksi, että esim. pölyttäjien väheneminen vaikuttaa radikaalisti ruoan tuotantoon. Monet Savonlinnan elinkeinot perustuvat tai ovat jollain tavalla kytköksissä luontoon.

Suomessa tehdään jatkuvasti toimenpiteitä eri hankkeissa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja lisäämiseksi. Luontoviisaat kunnat -verkoston avulla tietoa voidaan jakaa ja ottaa hyviä käytänteitä osaksi omaa toimintaa. Savonlinnan kaupunkistrategiaan on otettu tavoitteeksi puhtaan luonto- ja saaristoympäristön varjeleminen, houkuttelevan lähiluonnon, saariston ja kansallispuistojen ja luonnonsuojelukohteiden ylläpito sekä norpan suojelutoiminnan edistäminen. Verkostoon kuulumisen edistäisi strategian jalkauttamista käytäntöön, vahvistaisi Savonlinnan brändiä luonnonläheisenä kuntana ja tukisi kaupungin elinvoimaa. Verkoston avulla Savonlinna pystyy hyödyntämään ja vahvistamaan luontoarvoja sekä toiminnassaan että kuntamarkkinoinnissa ja toteuttamaan yhteisiä hankkeita toisten kuntien kanssa.

Lapsivaikutusten arviointi	Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen luo omalta osaltaan hyvän elämän edellytykset myös tulevaisuudessa.
Yritysvaikutusten arviointi	Monet Savonlinnan elinkeinot, kuten maa- ja metsätalous, niiden tuotteiden jalostus sekä matkailu ja kalastus, perustuvat tai ovat jollain tavalla kytköksissä luontoon.
Esittelijä	Ympäristöpäällikkö Matti Rautiainen, puh. 044 417 4685, matti.rautiainen@savonlinna.fi
Päätösehdotus	Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle vastauksena Ritva Käyhkön valtuustoaloitteeseen, että Savonlinna liittyy Luontoviisaat kunnat -verkostoon. Liittyminen ei aiheuta kuluja.
Käsittely	Lautakunta täydentää esitystään siten, että Savonlinnan kaupunki nimeää Luontoviisaat kunnat –verkoston johtoryhmän jäseneksi kaavoituspäällikkö Päivi Behmin ja verkoston yhteyshenkilöksi kaavasuunnittelija Satu Pannilan. Behm ja Pannila ovat antaneet suostumuksensa tehtävään.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.
Toimenpiteet	Kaupunginhallitus
Tiedoksi	Valtuustoaloitteen esittäjä